

(Συνέχεια στή σελ. 8)

ΘΡΥΛΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ

Μας μολογούσε παλιότερα ή τέτα - Τάνα Μαλαμιά σάν μαζε-
δμασαν στο σπίτι της με τὰ παι-
διά της και κουβαλιάζαμε σιμι-
νι να υφάνει κάλτσιν και διμι-
το για τις ντυμασιές των παιδιών
της. Ζει ακόμη ή τέτα Τάνα και
διανύει τὰ 107 χρόνια της ήλι-
κίας. Βλέπει, περπατεί, μόνο που
τὸ μάκρος τοῦ χρόνου τὴν ἔχει
ξεφτίσει, τῆς ἔκλεψε τὴ λεθεντιά
καὶ τῆς χάλασε τὴ θωριά της.
Ἀντίκρου ἀπ' τὸ χωριό, τὴ Σαμα-
ρίνα, πρὶν κατηγοριάσουμε γιὰ τὸ
ξύλινο γεφύρι, εἶναι ἡ τοποθεσία
ποῦ τὴ λένε «λὰ ντουάλε κάρτε»
(δύο πέτρες).

Ἡ τέτα - Νούλινα μὲς εἶπε
τὴν ἱστορία - παραμῦθι, ὅπως τὴν
εἶχε ἀκούσει ἀπ' τὸν πεθερό της.
Οἱ δύο πέτρες ποῦ θορίζονται ὡς
τώρα λίγα μέτρα ψηλότερα ἀπ'
τὸ δρόμο παλιότερα, μὲς εἶπε ἡ
τέτα, ἦταν μία. Γιὰ τὴν πέτρα
αὐτὴ λένε ὅτι εἶναι μία ἡμερη-
πέτρα, ποῦ δὲ μοιάζει με τὴς πέ-
τρες τῆς Σαμαρίνας. Ἡ πέτρα
αὐτὴ, ποῦ τώρα εἶναι κοιμένη
στὰ δύο, περνά τὰ δέκα μέτρα.
Ἡ παράδοση λέει ὅτι ἡ πέτρα
αὐτὴ ἦταν ἓνα τέρας, ἓνας ἐξω-
γῆινος ἐπισκέπτης ἀπὸ ἀγνωστο
πλανήτη ποῦ ἦρθε γιὰ νὰ κατα-
κτήσει τὸν ἥμερο τόπο τῆς Σα-
μαρίνας, νὰ τὸν προλεῖναι καὶ νὰ

καλέσει καὶ ἄλλους ἀποίκους νὰ
τὸν κατοικήσουν ἀπ' τὸν ἴδιο πλα-
νήτη.

Τὴν ὥρα ποῦ προσεδαφίζονταν
τὸ τεράστιο τέρας στὸν τόπο αὐ-
τό, ἐπικρατοῦσε καταιγίδα με βρο-
χὴ καὶ δυνατὸ ἀέρα. Δὲν μπόρεσε
νὰ κάνει ὀμαλὴ προσεδάφιση καὶ
ἔπεσε στὸν τόπο αὐτὸ με τρομα-
χτικὴ δύναμη καὶ βόη. Ἐπίσης
καὶ τὸ ἀνυπολόγιστο θάρος καὶ
ἡ δύναμη τῆς ὀρμῆς δημιουργή-
σαν τρομαχτικὸ σεισμό, ποῦ συγ-

Τοῦ

ΑΧΙΛΛΕΑ ΓΚΡΙΖΙΩΤΗ

Θρυλετραγουδιστή

κλόνισε τὴν περιοχή καὶ ἔκανε
νὰ χωρίσουν τὰ ἀδελφὰ βουνὰ
Μπογδάνος καὶ Βασιλίσσα. Καὶ
ἐνῶ τὰ νερά τοῦ τόπου κυλοῦσαν
ἥρεμα πρὸς τὸν Ἀλιάκμονα, ἔ-
γιναν ἡ ἀρχὴ τοῦ βορειοηπειρω-
τικοῦ ποταμοῦ Ἀώου, ποῦ χύνε-
ται στὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα.

Γιὰ τὸ μεγάλο σεισμὸ καὶ τὸ
χαλασμό ποῦ ἔγινε στὸν τόπο
πρῶτοι ποῦ ἀνησύχησαν ἦταν οἱ
δράκοι τοῦ Σμόλικα καὶ τῆς Βα-
σιλίσσας. Βγήκαν στ' ἀγνάντια
καὶ βίγλισαν τί ἦταν αὐτὸ τὸ
τρομαχτικὸ μετέωρο, ποῦ ἔπεσε

καὶ προξένησε στὴ γῆ τέτοιο κα-
κὸ. Ὁ δράκος τῆς Βασιλίσσας
ποῦ ἦταν ἀντίκρου ἐπισήμανε πρῶ-
τος τὸν ἐπισκέπτη - κατακτητὴ.
Καὶ ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ μὴ τὸν πλη-
σιάσει, ἄρχισε νὰ τοῦ πετάει πε-
λῶριους θράχους νὰ τὸν σκοτώ-
σει. Τὸ ἐξωγῆινο τέρας προκί-
νημένο με ὑπερφυσικὴ δύναμη καὶ
ἐμπειρία, μὲ μὲν ἔδλεπε τοὺς θρά-
χους νὰ κατευθύνονται καταπάνω
του, φυσούσε με τὰ ρουθούνια του
καὶ ἄλλαζε τὴν πορεία τὸν θρά-
χων. Ἄλλοι πέρασε στὰ τσαῖρια
τοῦ Πανάτσια ποῦ σῶζονται ὡς
τώρα καὶ εἶναι μάρτυρες ὅτι ἐκεῖ
ἔκανε φλογερὸ κήρυγμα ὁ πατὴρ
Κοσμῆς ὁ Αἰτωλὸς, ἄλλα θράχια
πέρασαν στὸ ποτάμι, ποῦ τὰ
καταστρέφον τὰ φουρνέλα γιὰ νὰ
γίνουν στὸ χωριὸ οἱ οἰκοδομῆς.

Ὁ δράκος τοῦ Σμόλικα, ποῦ
καὶ αὐτὸν τὸν εἶχε συγκλονίσει
τὸ τρομαχτικὸ γεγονός τοῦ σει-
σμοῦ βγήκε στὴν κορφή τοῦ βου-
νοῦ Μπογδάνο καὶ εἶδε τὸν πό-
λεμο τοῦ δράκου τῆς Βασιλίσσας
με τὸ ἐξωγῆινο τέρας, ποῦ ροκά-
νιζε τὰ τεράστια ρόμπολα σάν
τροφεὰ βλαστάρια. Καὶ χωρὶς
νὰ χάσει καιρὸ στέλνει τὸν πρῶ-
το γιό του τὸν Κοντίλια, ποῦ ἦ-
ταν δυνατὸς καὶ ἀνίκητος νὰ τὸν
ἐξοντώσει. Ἀφ' οὗ τὸν ὀρμήνεψε
πῶς νὰ τοῦ ἐπιτεθεῖ νὰ τὸν ξεκά-

νει, ὁ γιὸς τοῦ δράκου, ὁ Κοντί-
λιας, ζήτησε τὴ βοήθεια τοῦ Βο-
ριά καὶ τῆς Καταιγίδας καὶ πο-
λιόρρησαν τὸ ἐξωγῆινο τέρας.

Ἀπ' τὴ μιά μεριά ἡ ὀρμὴ τοῦ
Βοριά, ἀπ' τὴν ἄλλη ἡ μανία τῆς
Καταιγίδας καθήλωσαν τὸ στοι-
χειό. Καὶ χωρὶς νὰ χάσει καιρὸ
ὁ γιὸς τοῦ δράκου ὁ Κοντίλιας
χτυπᾷ με τὸν δρεπάνι καὶ ἄλλα
ἀνταρτήρια, ποῦ εἶχε τὴν κόψη
ἀστραπῆς, καὶ τὸ ἐξωγῆινο τέρας
κόπηκε στὰ δύο.

Ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ τεράστιου
κατακτητοῦ καὶ μ' ἐσπρωξαν νὰ συγ-
ξεπατάχτηκε σάν πίδακα τὸ γα-
λάζιο αἷμα του, ποῦ πῶσε τὸ χῶ-
μα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐμφάνι-
μα, ποῦ ἀπὸ ξανθὸ τὸ ἔκανε θασ-
λάσι. Πράγματι καὶ τώρα κατὰ
ἀπὸ τὴς δύο πέφες ὅλη ἡ περιοχὴ
ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη νὰ ἀναφερθῶ
χει γίνεται γαλάζια λάσπη. Ἐλ-
γὸ στὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς

Θεοῦ, εἶπε ἡ τέτα Τάνα, ποῦ
κυβερνοῦσε τὸν κόσμον καὶ τὸ
στοιχεῖα γιὰ νὰ μὴ γίνεῖ μεγα-
τερο κακὸ στὸν τόπο, τὸ γιό τοῦ
δράκου τὸν μεταμόρφωσε σὲ πα-
γῶνες μέχρι τοῦ 1827 ἓνα με-
γάλο μέρος τῆς Ἑλλάδος (Πε-
λοπόννησος, Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ
χρῶμα πρασινωπὸ. Γιὰ νὰ τὸ
τὰ γησιὰ τὸν Κυκλάδων με τὴν
Ἑββοῖα) ἐλευθερώθηκε καὶ ἡ Ἑλ-
λάδα ἔγινε ἐλεύθερο κράτος με
δεύουν καὶ νὰ τὸν ναυουρῆζον
διάφανα νερά τὸν πηγῶν. Ὅταν
ἡμεῖς μικροὶ παιδιὰ καὶ πῆγαν

σχολεῖο, ὅταν ἔχονα τὸ πλάνο
Πίνδου, ποῦ πάντοτε ὑπῆρχε σὲ
διὰ καὶ σπάζαμε πέτρες ἀπὸ τὸ
δράκο, ποῦ με αὐτὲς γράφαμε
στὴν πλάκα. Ἦταν περίπου ἑκα-
τὸ γράψιμο με τὸ πλαιοκόντυλο
Μᾶ καὶ οἱ μάνες καὶ ὁ Μέτσος καὶ ἡ ἄλλη
κυρὸς τοῦ χωριοῦ καὶ Σάββατος 1854 με
τὸν Κριμαϊκὸ πόλεμο (1853-1856),
ποῦ εἶχε ὡς
τοῦ χείμαρρου καὶ βγάξαν γαλά-
ζιο αἷμα τὸ γνωστὸ σ' ὅλους με
τὸ ὄνομα «ἀλούτου» καὶ καὶ
τῆς τῆς Γαλλίας καὶ τὴν Ἀγγλίας,
καὶ τοὺς φούρνους.

Πολλοὶ γέροι πιστεύαν ὅτι
γαλάζιο αἷμα τοῦ τεράτος, ποῦ
ἔβρεξε τὰ βουνὰ καὶ τὰ πλάγια
τὸν βουνὸ τῆς Πίνδου, ἔκανε νὰ
ζωογονηθεῖ τὸ περίφημο ὄρυξ
οὐράνιο, ποῦ κρύβουν στὰ σπλά-
για τὰ βουνὰ τῆς Σαμαρίνας,
τοῖμο νὰ δώσει στὴν ἀνθρωπότητα
νέα εἰρηνικὴ πνοὴ καὶ πορεία.

Τὸ ἴδιο παραμῦθι τὸ διηγόταν
ἡ γιανγιά ἡ Δέσπω τοῦ Τσαχτού-
ρη, ἡ προνοῦ καὶ ὁ Γιάννης ὁ
Μόκας, ὁ Μυλωνᾶς.

Αὐτὰ γνωρίζουμε γιὰ τὸ θρύ-
λιν καὶ τὴς δύο πέτρες τῆς Σαμαρίνας
Τὸ ἱστορικὸ παραμῦθι εἶναι δει-
γμα τῆς φαντασίας τοῦ λαοῦ, καὶ
ἔχισε καὶ γαλιουχίστηκε σ' αὐτὴ
τὰ μέρη. Ἀξίζει νὰ τὸ σπουδ-
σομε.

ΠΡΩΤΕΣ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΧΑΤΖΗΠΥΡΡΟΣ

Τὸ παρακάτω ἄρθρο πρωτοδημοσιεύτηκε τὸ 1957 στὴν ἐφημερίδα «Ὁραία Σαμαρίνα», ποῦ
τὴν ἐξέδιδε ὁ ἀξέχαστος συμπατριώτης Ζήσης Χατζηπύρρος στὴ Ν. Ὑόρκη. Ἡ ἐφημερίδα μας
συνεχίζει ἀπὸ τὸ προηγούμενὸ της φύλλο τὴν ἀναδημοσίευση ἁρθρῶν ἱστορικοῦ καὶ λαογραφι-
κοῦ περιεχομένου, θεωρώντας σάν πολὺτιμη καὶ διαφωτιστικὴ τὴν προσφορὰ τους σ' αὐτοὺς τουλά-
χιστον τοὺς τοιεῖς. Καὶ γιὰ αὐτὸ ἄλλο ἐπίσης νὰ θυμόμαστε μὴ σεiriά ἡρώων τῆς Σαμαρίνας ποῦ
ἡ δράση τους στίς ἐντονες περιόδους τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς ὑπῆρξε καθοριστικὴ.

τῆς τὸ 1854.

Ἡ Τουρκία ὅμως μὴ ἔχοντας
διαθέσιμο στρατὸ γιὰ νὰ στείλῃ
στὴν Ἑλλάδα ζήτησε σὲ βοήθεια
τὴν Γαλλία καὶ Ἀγγλία ποῦ ἐπιέ-
σαν τὸν Ὀθωνα νὰ σταματήσει
κάθε ἐνέργεια στὴ Θεσσαλία καὶ
Ἡπειρο. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ Γαλ-
λία ἀπέκλεισε τὸν Πειραιᾶ καὶ
κατέλαβε τὴν Ἀθήνα ὡς κατο-
χή. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἦταν καὶ
πολὺ εὐχάριστα.

Μετὰ τὸν Κριμαϊκὸ πόλεμο καὶ
ἀφ' οὗ οἱ προσδοκίες τῆς Ρωσίας
νὰ ἐπικρατήσει στὴν Ἀνατολικὴ
Εὐρώπῃ ὑποστηρίζοντας τὸ Χρι-
στιανικὸ στοιχεῖο στὴ Βαλκανικὴ
ματαιώθηκαν, ἔγινε ἀπόπειρα
χρησιμοποίησης πρὸς τὸν ἴδιο σκο-
πὸ τὸν Σλαβὸν καὶ μάλιστα τῆς
Βουλγαρίας, ποῦ ἄρχισε νὰ ἐν-
πνέει ἐθνικὰ τὸ 1860 ὕστερα ἀπὸ
τὴν υποδούλωσή της στοὺς Τούρ-
κους τὸ 1450.

Ὁ ἀγῶνας τοῦ Παναγιωτισμοῦ
ἄρχισε με τὴν ἀποσπάρτη τῶν
Βουλγάρων ἀπὸ τὴν ἐπήρεια
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
(Βουλγαρικὸν σχίσμα, 1872).
Ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφά-
νου ποῦ ἔγινε μετὰ τὸν Ρωσο-
Τουρικὸν πόλεμο τοῦ 1878 ἔδω-
σε αὐτονομία στὴ Βουλγαρία, καὶ
με τὴν προσάρτηση τῆς Μακεδο-
νίας εἰς θάρος τῆς Ἑλλάδος, Σερ-
βίας καὶ Ρουμανίας γίνονταν μὴ
Μεγάλῃ Βουλγαρία. Στὴν ἐξά-
πλωση ὅμως αὐτὴ τοῦ Παναγιω-
τισμοῦ ἀντέδρασε ἡ Ἀγγλία καὶ ἔ-
τσι ἡ Βουλγαρικὴ αὐτονομία πε-
ριορίστηκε στὴν ἀρχαία Ρωμυλία.

Ἀλλὰ οἱ Βούλγαροι πολιτικοὶ
δὲν σήκωναν τὸ μᾶτι ἀπὸ τὴ Μα-
κεδονία. Γι' αὐτὸ σφίστηκαν κα-
τὰ σατανικὸν τρόπο τὸν ἐκδουλ-
γαρισμὸ τῆς Μακεδονίας. Ἐβου-
σαν τότε στὴ Βουλγαρία διάφο-
ρες ἐταιρίες ποῦ ὀνόμαζαν ΚΟ-
ΜΙΤΑΤΑ καὶ ἐστελναν στὴ Μα-
κεδονία ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΑΣ ποῦ
ὑπόσχονταν τὴ θρησκευτικὴ, πνευ-
ματικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐλευθερία αὐ-
τῆς. Ἐκῆσαν ἀκόμα σχολεῖα, οἰ-
κοτροφεῖα καὶ ἐκκλησιᾶς καὶ διό-
ρισαν Βουλγάρους παπάδες καὶ
δασκάλους. Ἀλλὰ γελᾶστηκαν,
διότι οἱ Μακεδόνες πιστεύαν δυ-
νατὰ στὴν Ὀρθοδοξία καὶ στὸν
Ἑλληνικὸν τοῦς ἐθνισμό. Γι' αὐτὸ

οἱ Βούλγαροι ἄφησαν τὴν εἰρη-
νικὴν προπαγάνδα καὶ ἄρχισαν
τὴν τακτικὴ τῆς τρομοκρατίας με
σφαγές, δολοφονίες καὶ πυρπολή-
σεις στέλνοντας στὴν Μακεδονία
εἰδικὰ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν
ἀνταρτικὰ σώματα, τοὺς κομιτα-
τζήδες.

Ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα εἶχαν
σάν συνέπεια ἐντονὴ ἀντίδραση
ποῦ ἐκδηλώθηκε σάν ἐνσπλος ἀ-
μυντικὸς ἀγῶνας ἐναντίον τῶν

(Συνέχεια στὴ σελ. 7)

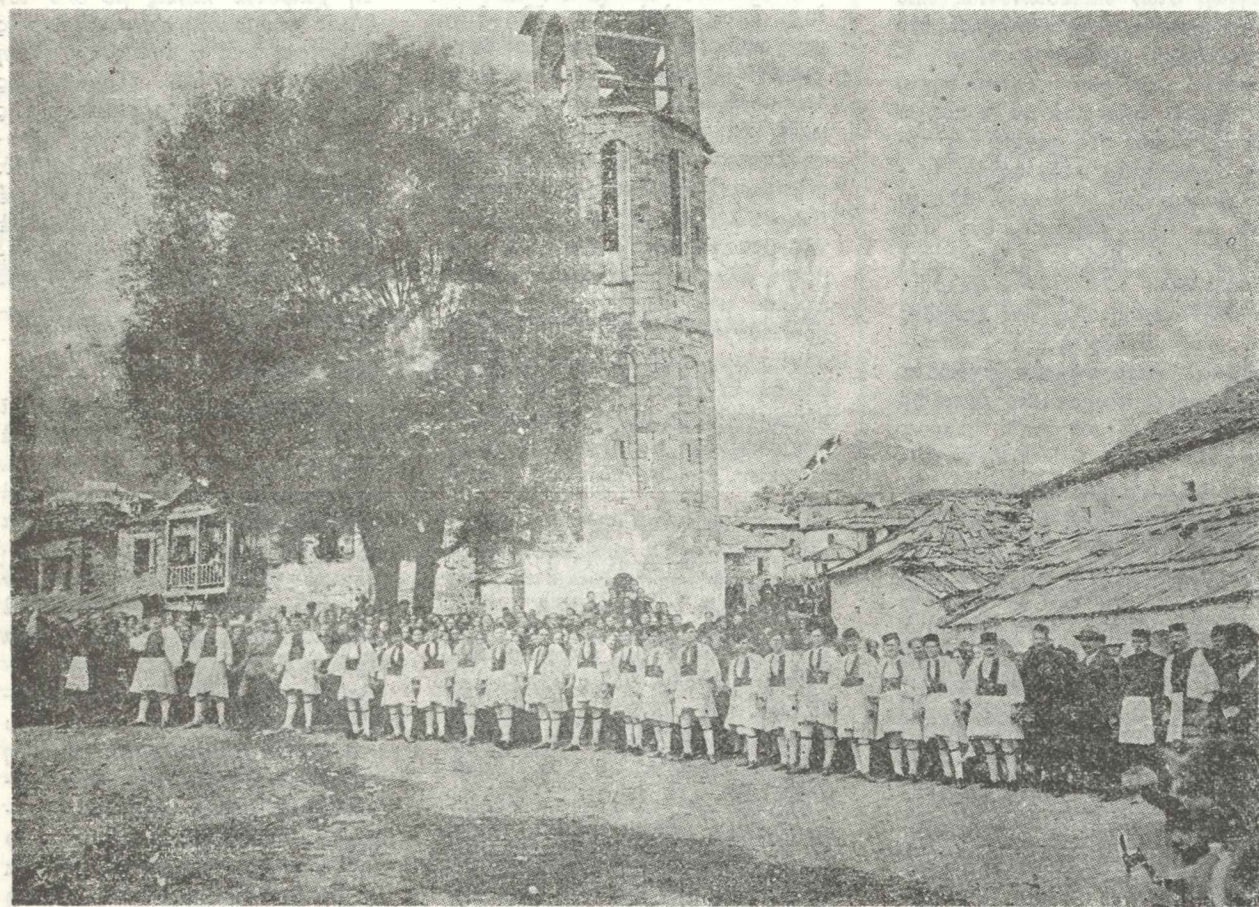
ΜΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1930

Στὴν παραπάνω φωτογραφία, ἡ
ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὸ ἱδιαί-
τερο ἀρχεῖο τοῦ κ. Γεωργ. Τσοῦ-
ρη, εἰκονίζονται τὰ μέλη τῆς θεα-
τρικῆς οἰκίας ποῦ στίς 16 Αὐ-
γούστου 1930 ἔπαιξαν τὸ εἰδυ-
λιακὸ δράμα τοῦ Σπ. Περεσιᾶδη
«Ἡ ΕΣΜΕ». Στὸ θεατρικὸ αὐτὸ
ἔργο, ποῦ παίχθηκε ἐδῶ καὶ πε-
νήντα χρόνια καὶ εἶχε πλήρῃ ἐπι-
τυχία, ἔλαβαν μέρος οἱ παρακά-
τω νέοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης:

Θώλιος Γάκης, συνταξιούχος
διδάσκαλος. Μαλίσσας Χρήστος,
ἐξολογρῆς (ἀπεβίωσε). Παπαθα-
νασίου Μιλτιάδης, συνταξιούχος
ἐκπαιδευτικός. Σιόρμπας Δημή-
τριος συνταξιούχος τῆς Α.Τ.Ε. Ἀ-
γνώστου ἐπαγγέλιου μὴ Σαμαρι-
ναῖος, διδασκαλός. Πήδουλος Ἀ-
θανάσιος, καθηγητὴς (ἀπεβίωσε).
Σάββας Δημήτριος, συνταξιούχος
δικ. ὑπάλληλος. Ἀγνώστου ἐπα-

γγέλιου μὴ Σαμαριναῖος, διδασκα-
λός. Ἀγορογιάνης Ζήσης Ἰωάν.
κημιατῆς (ἀπεβίωσε). Σαμαράς
Ζήσης, συνταξιούχος Π.Π. (ἀπε-
βίωσε). Τσοῦρης Γεώργιος, συν-
ταξιούχος Τ.Α.Υ.Σ.Ο. Χάτος Κων-
σταντῖνος, ἐμπόρος (ἀπεβίωσε).
Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὸ ἀρ-
χεῖο τοῦ κ. Τσοῦρη, ποῦ περι-
λαμβάνει ἀξιόλογο φωτογραφικὸ
ὕλικὸ τοῦ 19ου αἰῶνα, θὰ δωρη-
θεῖ, σύμφωνα με δέσφωση τοῦ ἱ-
δίου, στὸ Πνευματικὸ Κέντρο Σα-
μαρίνας εὐθὺς ἀμέσως μὲν αὐ-
τὸ ἀποπερατωθεῖ. Πιστεύουμε ὅ-
τι ἡ εὐγενικὴ αὐτὴ χειρονομία
τοῦ κ. Τσοῦρη θὰ βρεῖ μιμητὴς
μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν μας,
οἱ ὁποῖοι θὰ σπεύσουν νὰ δωρή-
σουν στὸ παραπάνω κέντρο πα-
ραδοσιακὰ ἀντικείμενα ποῦ ἔχουν
σχέση με τὴ λαογραφία τῆς Σα-
μαρίνας.

Παλαιὰ χαρακτηριστικὴ φωτογραφία ἀπὸ τὸ χορὸ τοῦ Τσάτσου στὴ Σαμαρίνα.

ΣΤΗ ΣΑΜΑΡΙΝΑ ΜΕ ΣΕΒΑΣΜΟ ΑΛΛΑ καὶ μὲ... ΚΑΜΠΑΡΝΤΙΝΑ!

Στὴ φλεγόμενη τότᾳ Ἀθήνᾳ, θυμάμαι τὴν καμπαρντίνα ποὺ φοροῦσα, τ' ἀπογεύματα, στὴ Σαμαρίνα. Θυμάμαι καὶ τὴ φλογατὴ ποὺ μὲ ζέστανε, τίς νύχτες στὸν ξενώνα τῆς. Καὶ τὸν Σμό-
λικὰ τῆς ποὺ ξεμυτοῦσε ἀπὸ πάνω τῆς πρὸς καὶ λευκὸς ἀπὸ τὸ χιόνι... Τὰ θυμάμαι ὅλα.
Μὰ δὲ γίνεται νὰ δροσισθῶ μὲ ἀναμνήσεις... Καὶ δὲν ἦταν παρὰ προχθές, στίς γιορτὲς τοῦ
Κλειδίωνᾶ, ποὺ μᾶς χάριζε ἡ Σαμαρίνα τίς τέτοιου εἶδους ἐδερνεσίες τῆς...

Ἀπὸ χρόνια, λοιπόν, τόνωθα
τοῦτο τὸ χρέος: Νὰ πάω στὴ Σα-
μαρίνα. Νὰ δῶ ἀπὸ κοντὰ τὸν τό-
πο ποὺ σὲ μιὰ στιγμή, τὸ Σαράν-
θα, ἔκοψε τὴν ἀναπνοὴ ἐνὸς ἑ-
θνους καὶ τέγνωσε σὲ σπεντόνα
τίς ψυχὲς τοῦ ὅς ἐκεῖ ποὺ δὲν
ἐπαίρνε ἄλλο... Κι εἶδε... Κι
εἶδαν ὅλοι ὡς ποὺ ἀντέχουν οἱ
ψυχὲς τῶν ἀντρωμένων του. Κι
εἶδαν ὅλοι πὺς γίνεται καὶ στὸν
20ο αἰῶνα τὸ θαῦμα.

Εἶχα πάει κι ἄλλοτε σ' ὄρεϊνὰ
χωριὰ τῆς Πίνδου. Κι εἶχα ὑ-
μῆσαι τὸ Περιβόλι τῆς καὶ τὴν
Ἀδέλλα καὶ τὴν Βαλιακάλντα
τῆς. Κι εἶχα ἐξοικειωθεῖ ἀρκετὰ
μὲ τίς ἀπόκρυφες ἐσωτερικὲς ὁ-
μορφίες τῆς. Μὰ ἡ Σαμαρίνα ἔ-
στρεψε πρὸς ψηλὰ, πρὸς μὴνικὴν
σὺμβολο καὶ σὺν προσπάθεια καὶ
μὲς δικτῆς σου νίκης... Μοῦ
ζέφρευε ἀκόμη. Ἰσως νὰ μὴν ἄ-
νῃκα στοὺς ἐκλεκτοὺς ποὺ πλη-
σιάζουν τὰ μεγάλα...

Ἦθελα νὰ δῶ καὶ τὰ πρόβατα
τῆς Σαμαρίνας. Τ' ἄσπρα ἢ τὰ
μαύρα κοπάδια τῆς, τὸ πληθὸς
τοῦς, ν' ἀνεδαίνει ἢ νὰ κατεβαί-
νει ἀργὰ, τελετουργικὰ, τὴν Ἀ-
νοιξὴ ἢ τὸ Φθινόπωρο, στίς πλα-
γιὰς καὶ στοὺς λειμῶνες τῆς. Εἶ-
χα ἀκούσει πολλὰ κι ἤθελα νὰ
συγκινηθῶ κι ἐγὼ μὲ τὸ μεγαλεῖο
τῆς ἀρχαίας τοῦς πορείας...

Ἔτσι μὲ μεγάλη χαρὰ κι εὐ-
γνωμοσύνη πῆρα μέρος φέτος στὴν
ἐκδρομὴ τοῦ Συλλόγου τῶν Σαμα-
ριναίων τῆς Ἀθήνας στὴν προγο-
νικὴ τους γῆ.

Πρῶτ' πρῶτ' στίς 22 Ἰουνίου
ξεκινήσαμε. Κι ἔπειτα ἀπὸ λίγο
στὲς 7.15 ἀκριβῶς, ἄρχισα νὰ κα-
ταβαίνειν τί ἐστὶ σαμαρινιώτικο
κῆφι: Οἱ πρῶτες κασέτες μὲ τὰ
δημοτικὰ τραγούδια τῆς περιοχῆς
μπήκαν καὶ σὲ διάδρομο ἐμφα-
νίστηκαν οἱ πρῶτες κυρίες νὰ χο-
ρεύουν. Μὲ παλαμῖνια, γέλια καὶ
«μπράβο» συμπλήρωναν οἱ καθή-
μενοι τὸν ἐνθουσιασμό... Καὶ τὸ
πούλμαν, ἀσυγκίνητο, ἔτρεχε...

Μόλις πέρασε τὸ πρῶτο ξέσπα-
σμα τῆς ὁμαδικῆς χαρᾶς, ὁ δρα-
στήριος καὶ δωρικός πρόεδρος τοῦ
Συλλόγου, μετὰ τὰ καλωσορίσμα-
τα, ἄρχισε νὰ μᾶς ἐκθέτει τὰ προ-
βλήματα τῆς Σαμαρίνας.

Ἦ ἔλλειψη γεφυριοῦ, ἡ ἀσφαλ-
τόστρωση τῶν μέσων κι ἔξω δρό-

μων τῆς κι ἡ κατολισθητὴ ποὺ
παθαίνει, κάθε χρόνο, ἕνα τμήμα
τῆς, εἶναι οἱ τρεῖς πρῶτες τῆς ἀ-
νάγκης.

Ἦ πληροφόρηση τέλειωσε.
Διασκεδάσαμε πάλι.

Καὶ τὸ γλέντι μὲ τὴν πατριω-
τικὴ μουσικὴ συνεχίζεται καὶ τὸ
εὐσυνείδητο λεωφορεῖο μᾶς
ἀπομακρύνει ὅλο καὶ περισσότερο
ἀπὸ τὴν πρωτεύουσά μας.

Στὰ Καμινάνα Βουλά κι ἐπὶ
τῆς σάσης. Στὰ Τρίκαλα ἡ δεύτε-

ρη γιὰ τὸ μεσημεριανό. Κι ἀπὸ
τὰ Γρεβενὰ παίρνουμε τὸ τελευ-
ταῖο μᾶς κουράγιο: Ἀπὸ ἐκεῖ ὡς
τὴ Σαμαρίνα 52 χλμ. Ὁ δρόμος
δὲν εἶναι σπουδαῖος. Ἐχει τρύ-
πες, χαλίγια καὶ πολλὲς στρα-
φές. Δυσκολίες δηλαδὴ γιὰ
γάλα τροχοφόρα. Ὅμως ἡ Πίν-
δος ἔχει ἀκόμη Ἀνοιξὴ καὶ μᾶς
ἀποζημιώνει πλουσιοπάροχα μὲ
τὴν πολυχρωμὴ ἀνθιστὴ τῆς. Πα-
ροῦνες καὶ μαργαρίτες καὶ κα-
λοθερμινέες ὀξείες, ὄρες καὶ φτέ-
ρες καὶ πεῦκα καὶ ἔλατα λεπτά
καὶ στητὰ ρόμπιολα σχηματίζουν
γύρω μας τὴν πρὶ ἐυπρόσδεκτη
περίπτωξη. Ἀνεβαίνουμε καὶ κα-
τεβαίνουμε συνέχεια. Μιὰ κωι-
νὴ, πέτρινη κορφή μᾶς συνοδεύει
τιμητικὰ, σὲ διακριτικὴ ἀπόστα-
ση, καὶ βρίσκεται διαρκῶς στὸν
ὀρίζοντά μας. Ἀκουμπάμε καὶ
στὰ νερὰ τοῦ Γρεβενιώτη ποτα-
μοῦ. Μᾶς κυκλώνουν τὰ βουνὰ καὶ
τὰ δένδρα. Ὡ, πόσο ψηλὰ πε-
τάμε ἀπὸ τὴν τόση ὁμορφίᾳ τοῦς.

Στὸ ὁροπέδιο τῶν Φιλιππιάων
οἱ Παιδικὲς Ἐσχολὲς τοῦ Ὑπουρ-
γείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, εἶ-
ναι μιὰ εὐχάριστη ἐκπληξη. Τυ-
χερὰ τὰ παιδιὰ ποὺ ἀναπνέουν
τέτοιον ἀέρα καὶ παίζουν καὶ τρέ-
χουν σὲ χώρους χωρὶς περιφραξή.

Μέσα σ' αὐτοκίνητο συνεχί-
ζονται τὰ τῆς Σαμαρίνας. Μιλά-
νε γιὰ τίς Δρακολίμνες τῆς ποῦ-
ναι στὰ ψηλὰ, γιὰ τὴ Σμίζη ποὺ
μᾶς τὴ δείχνουν κάτω σ' ἄριστε-
ρά μας καὶ γιὰ τὴ Φούρκα, ποὺ
δὲ φαίνεται, τὰ δυὸ χωριὰ ποὺ
κρατάνε στὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ

στὰ ἦθη τοῦς τὴν παράδοση καὶ
γιὰ τὰ πανηγύρια ποὺ πρόκειται
νὰ γίνουν τὸ καλοκαίρι σ' ὅλα
τὰ γύρω ὄρεϊνὰ χωριουδάκια. Μι-
λάνε γιὰ τίς ἐκκλησίαις ποὺ γιορ-
τάζουν. Γιὰ τίς παλιὲς χριστιανι-
κὲς συνήθειες καὶ συγκεντρώσεις
ποὺ δίνουν ζωὴ χαρᾶς στὰ βου-
νά. Μιλάνε καὶ ἐμεῖς ἀκούμε κι
ἀνυπομονοῦμε νὰ φτάσουμε, νὰ
γνωρίσουμε, νὰ «μεθεξωμεν»...

Καὶ... Καὶ ξαφνικὰ, σὲ μιὰ
στροφή, ὄρθοι ὅλοι, μ' ἐπιφωνή-
ματα εὐφροσύνης, χαιρετοῦν τὴν
πατρίδα. Ἦ Σαμαρίνα τοῦς. Ἦ
Σαμαρίνα μας. Φάνηκε ἐπιτέλους.

Ἀμφιθεατρικὴ, μὲ τίς λαμα-
ρινινέες στέγες τῆς νὰ καθρεφτί-
ζον τὸν ἀπογευματινὸ ἡλιοφύ-
λιζε καὶ ἀσπρίζει στὸ ξέφωτο ἡ
Σαμαρίνα. Τὰ ρόμπιολα τῆς στέ-
κονται καὶ τὴ στεφάνωναν στὸ
πρὶ ψηλὸ σημεῖο τῆς χοάνης τῶν
βουνῶν τῆς. Γύρω τῆς οἱ πλαγιὲς
μὲ τὸ πλούσιο χορτάρι, τὰ λειβά-
δια, κι ἐπάνω τοῦς ν' ἀργοσαλεύ-
ουν σὲ γεωμετρικοὺς σχηματι-
σμοὺς ποίμνια λευκά. Λίγα τὰ
μαύρα. (Ἐδειχναν συμπαθητικὰ,
βιολικὰ ὅλα...)

Ὅμως... Ὅμως κάπως ἄλ-
λιως τὴ φανταζόμασταν, ἀπὸ τὴν
Ἀθήνα, τὴ Σαμαρίνα: μὲ στέγες
πλακόστρωτες, χορταριασμένες
καὶ γερασμένες ἀπὸ τὴν ἡλικία,
καὶ τὴν τιμὴν... Γιατὶ δὲ θέλαμε
νὰ παραδεχτοῦμε τίς ἀλλεπάλλη-
λες καταστροφὲς τῆς, ἀπὸ πολέ-
μους καὶ βομβαρδισμούς, τίς συνέ-
πειες τοῦς τὰ στοιδιαγμένα χιόνια,
τὴν ἔλλειψη μαστόρων, τὴν ἀκρί-
βεια καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς προσαρ-
μογῆς τῆς. Ἄλλ' αὐτὴ ἦταν ἡ
πρῶτη «ἀψ' ὕψηλο» ἐντύπωση.

Ἦ πρώτη λαυθαρινή εἰκόνα.
Τὴν ἀρχοντιά ποὺ περιμέναμε, τὴ
βρίκαμε ἀργότερα στὸ ἐσωτερι-
κό τῆς. Στ' ἄνετα, παλαϊκὰ σπι-
τικὰ τῆς ποὺ δὲν ἔχουν ἀλλάξει,
μὲ μοντέρνο ὀλικό, παρὰ μονά-
χα τὴν ἐξωτερικὴ τους ὁροφή.
Καί, ὅπως μᾶς εἶπαν, εἶναι ὀχτα-
κόσια τοῦτα τὰ σπίτια ποὺ στε-
γάζουν, τὸ καλοκαίρι, τοὺς βο-
σκούς, τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς πι-
στοὺς προσκυνητὲς τῆς Σαμαρί-
νας. Ἀπ' αὐτὰ πρόλαβα νὰ γνω-
ρίσω πέντε. Κι ἦταν καὶ τὰ πέντε
τοὺς ἐστῆς ἀνθρωπιὰς.

Στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ μας,
λοιπόν, ἀντικρουστήκαμε μὲ τὸ
πρῶτο τοῦ πρόβλημα: Τὴ γέφυ-
ρά τοῦ. Ἀπὸ πάνω τῆς περνάνε

οἱ πεζοί, τὰ ζῶα καὶ μικρὰ αὐ-
τοκίνητα ἕνα ἕνα. Ἀπὸ κάτω τῆ
τ' ὀρηκτικὸ νερό, τὸ καμιατὸ
σμένο τσιμέντο κι ἡ ἀπότομη κα-
πὼς, κλίση καὶ τῶν δύο πλευρῆς Σαμαρίνας, στὴ Λάρισα, τὸ
τῆς κοίτης, δὲν ἐπέτρεψαν σὲ 1853 καὶ φέρεται γνωστὸ ὡς «Δι-
μεγάλο, φορτωμένο, λεωφορεῖγγο».

Ἔτσι, ὁδοιπορώντας, φτάσαμε
Κρυστάλλης τὸ 1891 στὸ
πρὶ ταυριαστὰ στὴ Σαμαρίνα. Περιοδικὸ «Ἐβδόμας». Ἐκεῖ γρά-
ἀγκυλιές, φιλιὰ καὶ μ' ἀγάπης μεταξὺ ἄλλων: «...Ὡς πα-
ἀκράτητες, ὑποδέχονται τοὺς σφάδεϊγμα δὲ καὶ τῆς σημερινῆς
γενεῆς καὶ τοὺς φίλους ποὺ τοῖς ἐννοιαστικῶς καὶ μεγαλοφυχίας
φέραμε, οἱ συγγενεῖς κι οἱ φίλων Βλάχων τούτων τῆς Πίνδου
ποὺ προσηγήθησαν. Μὰ περὶ ἀρκετῶν, νομίζομεν, ν' ἀναφέρωμεν
ψαν καὶ γιὰ μᾶς ἀγάπες... Ἐκὼν ἀπρόσμενον τῆς τελευταίας εἰ-
ἦσαν τόσες, ὅστε νιώσαμε ἀμύση καὶ ἐκτενέριδος ἦρσα τῆς Σαμα-
σις ὁλόκληρο τὸ χωριὸ νὰ γίνωμεν, τὸν πανελλήνιον γιὰ τὴν
καὶ καὶ δικὸ μας. Ἦ ἦσαν ἡ πρῶτη ἐκτενέριδος ἡμετέρας καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ κα-
τῆ φορὰ ποὺ τὰ θάλασσα ἀντήχη-
σαν γλυκὴν καὶ, σὲ συμφωνία τοῦ
κολικὴ μὲ τὸ τοπίο.

Κι ἔτσι γιὰ πρώτη φορὰ ἀρχί-
σῃ δέντρον, ὅστις ἐσεμνύνετο ἐπὶ τῇ
σα νὰ ζῶ πάλι πάλι μὲ τόσα πρῶ-
τα καὶ μὲς σ' ἀνοιχτὲς καρδιὰς
ἀνθρώπων. Μὲ ἀνοιχτὲς ὅλες
καταγωγῇ τοῦ, καὶ ὅστις δὲν ἐ-
πόρτες τῶν σπιτιῶν τοῦς.

Στὴ στιγμή ἡ Σίτσα κι ἡ Τε-
σὺλλα κι ἡ Γεωργία γίνανε ἀδελ-
φὲς μου. Καὶ λίγο ἀργότερα ἀπὸ
κτῆσα καὶ μιὰ θεῖα ποὺ τὴ λέ-
Μπασδέκη καὶ μ' ἔβαλε στὸ πα-
τακάθαρο, παραδοσιακὸ ἀρχον-
κό τῆς καὶ μὲ φιλεψε συκαλὴν
γλυκὴ καὶ κρύο νερό καὶ πολλὰ
τρισαῖνα ἀγάπη. Κι ἀπὸ κτῆσα
ἐναν ἑαδελφὸ, τὸν Κώστα ἡ
Πιάννη καὶ μοῦ μίλησαν ὅ ἕνα
γιὰ τὰ μυστικὰ τοῦ Σμύλκι καὶ
ὁ ἄλλος γιὰ τὴν τάξη καὶ τὴ
πειθαρχία ποὺ ἐπικρατεῖ στὸ
στάτες.

Κι ἀπὸ τ' ἄλλο πρῶτ' ἀρχίσα
στὴν ἀρχὴ ἦταν μὲ τὸ καπετα-
νὰ τὴν περπατάμε, ἀπὸ τὰ μονά-
πάτια τῆς, τῆ Σαμαρίνας. Εὐτυχῶς ὁλοκαρῆς (1875) ἀλλὰ ἀργά-
ποὺ δὲν ἔχει δρόμους... Πρῶ-
τες στὴ σειρὰ οἱ γεροχισμένε-
ιστορημένες ὁλόκληρες, μὲ
θαυμάσια, ἐυλόγλυπτα, τέμ-
τους μεταβυζαντινῆς ἐκκλησι-
τῆς. Φτάσαμε ὡς τὰ μοναστή-
τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς καὶ τῆ
Σωτήρας. Ἄλλὰ φτάσαμε καὶ
στὴν «κοιλιά» τῶν δαίμωνων
στὴ Βάλια - Κίρνα, γιὰ προσ-
νημῖα... Βραχίκαμε κι ἴσως
ἀγιστήκαμε ἀπὸ τίς πηγὲς
Ἀῶου. Εἶναι μιὰ εὐτυχία ν' ἀ-
ξιώνασαι νὰ διασχίσεις, γιὰ
ρικὰ χιλιόμετρα ἔστω, τὴν καρ-
τῆς Πίνδου καὶ νὰ παρίστα-
στὴν ἀρχὴ γενέσεως ἐνὸς πο-
τήσουμε καὶ γι' αὐτό;

Κατόπιν, πῆραμε σειρὰ οἱ σπῆ-
νες, τ' ἀρχαῖα τοῦτο τελεστήρια
τῶν βουνῶν. Ὁ ἀρχιτελεστήριας
Ζιάγκας, μὲ τοὺς γιους καὶ τὰ
ἐγγόνια τοῦ, ἄρμεγε ἐκείνη τὴ
γλυκὴ ὥρα τοῦ δειλινοῦ. Ὁραῖες
ἐξαχσμένες λειτουργίες τῆς ζωῆς
μας. Μᾶς ἔδρασαν καὶ ἤπιαμε
στὸ τὸ γάλα. Τέτοια γεύση καὶ

(Συνέχεια στὴ σελ. 8)

οἱ πεζοί, τὰ ζῶα καὶ μικρὰ αὐ-
τοκίνητα ἕνα ἕνα. Ἀπὸ κάτω τῆ
τ' ὀρηκτικὸ νερό, τὸ καμιατὸ
σμένο τσιμέντο κι ἡ ἀπότομη κα-
πὼς, κλίση καὶ τῶν δύο πλευρῆς Σαμαρίνας, στὴ Λάρισα, τὸ
τῆς κοίτης, δὲν ἐπέτρεψαν σὲ 1853 καὶ φέρεται γνωστὸ ὡς «Δι-
μεγάλο, φορτωμένο, λεωφορεῖγγο».

Ἔτσι, ὁδοιπορώντας, φτάσαμε
Κρυστάλλης τὸ 1891 στὸ
πρὶ ταυριαστὰ στὴ Σαμαρίνα. Περιοδικὸ «Ἐβδόμας». Ἐκεῖ γρά-
ἀγκυλιές, φιλιὰ καὶ μ' ἀγάπης μεταξὺ ἄλλων: «...Ὡς πα-
ἀκράτητες, ὑποδέχονται τοὺς σφάδεϊγμα δὲ καὶ τῆς σημερινῆς
γενεῆς καὶ τοὺς φίλους ποὺ τοῖς ἐννοιαστικῶς καὶ μεγαλοφυχίας
φέραμε, οἱ συγγενεῖς κι οἱ φίλων Βλάχων τούτων τῆς Πίνδου
ποὺ προσηγήθησαν. Μὰ περὶ ἀρκετῶν, νομίζομεν, ν' ἀναφέρωμεν
ψαν καὶ γιὰ μᾶς ἀγάπες... Ἐκὼν ἀπρόσμενον τῆς τελευταίας εἰ-
ἦσαν τόσες, ὅστε νιώσαμε ἀμύση καὶ ἐκτενέριδος ἦρσα τῆς Σαμα-
σις ὁλόκληρο τὸ χωριὸ νὰ γίνωμεν, τὸν πανελλήνιον γιὰ τὴν
καὶ καὶ δικὸ μας. Ἦ ἦσαν ἡ πρῶτη ἐκτενέριδος ἡμετέρας καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ κα-
τῆ φορὰ ποὺ τὰ θάλασσα ἀντήχη-
σαν γλυκὴν καὶ, σὲ συμφωνία τοῦ
κολικὴ μὲ τὸ τοπίο.

Κι ἔτσι γιὰ πρώτη φορὰ ἀρχί-
σῃ δέντρον, ὅστις ἐσεμνύνετο ἐπὶ τῇ
σα νὰ ζῶ πάλι πάλι μὲ τόσα πρῶ-
τα καὶ μὲς σ' ἀνοιχτὲς καρδιὰς
ἀνθρώπων. Μὲ ἀνοιχτὲς ὅλες
καταγωγῇ τοῦ, καὶ ὅστις δὲν ἐ-
πόρτες τῶν σπιτιῶν τοῦς.

Στὴ στιγμή ἡ Σίτσα κι ἡ Τε-
σὺλλα κι ἡ Γεωργία γίνανε ἀδελ-
φὲς μου. Καὶ λίγο ἀργότερα ἀπὸ
κτῆσα καὶ μιὰ θεῖα ποὺ τὴ λέ-
Μπασδέκη καὶ μ' ἔβαλε στὸ πα-
τακάθαρο, παραδοσιακὸ ἀρχον-
κό τῆς καὶ μὲ φιλεψε συκαλὴν
γλυκὴ καὶ κρύο νερό καὶ πολλὰ
τρισαῖνα ἀγάπη. Κι ἀπὸ κτῆσα
ἐναν ἑαδελφὸ, τὸν Κώστα ἡ
Πιάννη καὶ μοῦ μίλησαν ὅ ἕνα
γιὰ τὰ μυστικὰ τοῦ Σμύλκι καὶ
ὁ ἄλλος γιὰ τὴν τάξη καὶ τὴ
πειθαρχία ποὺ ἐπικρατεῖ στὸ
στάτες.

Κι ἀπὸ τ' ἄλλο πρῶτ' ἀρχίσα
στὴν ἀρχὴ ἦταν μὲ τὸ καπετα-
νὰ τὴν περπατάμε, ἀπὸ τὰ μονά-
πάτια τῆς, τῆ Σαμαρίνας. Εὐτυχῶς ὁλοκαρῆς (1875) ἀλλὰ ἀργά-
ποὺ δὲν ἔχει δρόμους... Πρῶ-
τες στὴ σειρὰ οἱ γεροχισμένε-
ιστορημένες ὁλόκληρες, μὲ
θαυμάσια, ἐυλόγλυπτα, τέμ-
τους μεταβυζαντινῆς ἐκκλησι-
τῆς. Φτάσαμε ὡς τὰ μοναστή-
τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς καὶ τῆ
Σωτήρας. Ἄλλὰ φτάσαμε καὶ
στὴν «κοιλιά» τῶν δαίμωνων
στὴ Βάλια - Κίρνα, γιὰ προσ-
νημῖα... Βραχίκαμε κι ἴσως
ἀγιστήκαμε ἀπὸ τίς πηγὲς
Ἀῶου. Εἶναι μιὰ εὐτυχία ν' ἀ-
ξιώνασαι νὰ διασχίσεις, γιὰ
ρικὰ χιλιόμετρα ἔστω, τὴν καρ-
τῆς Πίνδου καὶ νὰ παρίστα-
στὴν ἀρχὴ γενέσεως ἐνὸς πο-
τήσουμε καὶ γι' αὐτό;

Κατόπιν, πῆραμε σειρὰ οἱ σπῆ-
νες, τ' ἀρχαῖα τοῦτο τελεστήρια
τῶν βουνῶν. Ὁ ἀρχιτελεστήριας
Ζιάγκας, μὲ τοὺς γιους καὶ τὰ
ἐγγόνια τοῦ, ἄρμεγε ἐκείνη τὴ
γλυκὴ ὥρα τοῦ δειλινοῦ. Ὁραῖες
ἐξαχσμένες λειτουργίες τῆς ζωῆς
μας. Μᾶς ἔδρασαν καὶ ἤπιαμε
στὸ τὸ γάλα. Τέτοια γεύση καὶ

(Συνέχεια στὴ σελ. 8)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΧΑΤΖΗΠΥΡΡΟΣ

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 5)

Μὲ τὰ κεφάλια τοῦς δὲ
μπιγνέμενα σὲ πασσάλους ἡ κρε-
μασμένα ἀπὸ δένδρα συνήθιζε νὰ
στολίζη τὰ μονοπάτια ἀπὸ ὅπου
θα περνοῦσαν οἱ Τούρκοι καὶ
καὶ τίς κορυφὲς τῶν βουνῶν ὅπου
βασίλευε. Εἶχε γίνεῖ σ' ἀλή-
θεια ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν
Τούρκων.

Ἦ παράδοση λέγει πὺς σὲ μιὰ
μάχη στὴν Πρέβεζα πληγωμέ-
νος στὸ χέρι τοῦ προμηθεύτη
ἕνα καμιάτι τιμὸξυλο τὸ ὅποιο
ἔβαλε μέσα στὸ σαρκί τοῦ. Ἀπὸ
τότε, ἀπὸ γιαντεφύτη, ἦταν
πλέον ἀπρόσβλητος ἀπὸ τὰ ἐχ-
θρικά βόλια καὶ καταδίωκε τοὺς
ἐχθρούς ὅπου καὶ ἂν τοὺς ἐβρί-
σκε μὲ τὸ χρυσὸ σπαθὶ τοῦ φε-
μένο ἀπὸ τὴ Δαμασκὸ τῆς Συ-
ρίας.

Τὸ 1878 ὁ Λεωνίδας μαζί μὲ
ἄλλους Σαμαρινιανούς ὁπλαρχή-
γους, ὅπως π.χ. τ' ἀδελφία Ζή-
σην, Γεωργίου καὶ Τζήμαν Σκρά-
κον, Κούσιον Δεσποῦλην, Ἀση-
μάκη Παιδὸν καὶ τὸν ἀνεψιὸ
τοῦ Δεσποῦλη τὸν Γιῶργο Γιολ-
ντάση, ἔπιασαν 300 Ἀλβανούς,
ποὺ κατέδρασαν νὰ λεηλατήσουν
τὰ χωριὰ, καὶ τοὺς ἔκοψαν τὰ
κεφάλια στὴν τοποθεσία «Κορο-
μηλιά» ποὺ βρίσκεται στὰ σύνορα
περίπου τριῶν χωριῶν: τῆς Σα-
μαρίνας, τοῦ Διστράτου (Μπριά-
ζας) καὶ τῶν Ἀρμάτων (Ἀρμά-
του). Ἐκεῖ σώζεται μέχρι σή-
μερα ὁ τάφος τῶν Ἀλβανῶν.

Περνοῦσε πολλὲς φορὲς μὲ ὅλη
τὴν ἀκολουθία του, καθάλαρία,
ἔξω ἀπὸ τὰ Γρεβενὰ καὶ οἱ Τούρ-
κοι ὄχι μόνον δὲν ἔβγαζαν νὰ
τὸν κυνηγήσουν ἀλλὰ, ἔταν τὸν
ἄκουγαν, κρύβονταν κίλας. Δὲν
ἐδίσταζε ἀκόμη νὰ ἐπιτίθεται σὲ
πόλεις ὅπου ἦταν καταυλισμένοι
ἀναριθμητοὶ Τούρκοι, ὅπως στὴν
περίπτωση τῆς ἐπιθέσεως τοῦ
Ἀργῶ Ὁρεστικῶ (Χροῦπιστα).

Κάποτε εἶχε πολιορκηθῇ ἀπὸ τοὺς
Τούρκους σ' ἕνα σπίτι στὰ Φάρ-
σαλα μὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ παλληκά-
ρια τοῦ, ἀλλ' ἔκανε γρη῏σι καὶ
δρέθηκε στὸν Κίσαβο σώζοντας
ἑστὶ καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὰ
παλληκάρια του.

Ἀπὸ ἀπέειδαν οἱ Τούρκοι γιὰ
νὰ τὸν πιάσουν ἔσπασαν στὴν
οἰκογένειά του. Δυὸ φορὲς αἰχμη-
λώτισαν τὴν μάνα τοῦ καὶ τὴν
ἀδελφὴ τοῦ ποὺ φημίζονταν ἐπὶ
σης γιὰ τὴν ἀνδρεία τῆς. Τὴν
πρῶτη φορὰ τίς ἐλευθέρωσε ὕστε-
ρα ἀπὸ γερὴ μάχη ποὺ ἔδωκε
στὴν τοποθεσία «Μορμίνι» τῆς
Σαμαρίνας. Ὑπάρχει καὶ σχετικὸ
τραγούδι γιὰ τὴν ιστορικὴ αὐτὴ
μάχη ποὺ τὸ παραθέτομε, εὐχα-
ριστώντας τοὺς κ.κ. Νίκον Λά-
λαν ἀπὸ τὴ Λάρισα καὶ τὸν φλο-
γερὸ συμπατριώτη μας ποιητὴ
Ἀχιλλέα Γκριζιώτη:

Ἦρθε πικρὴ ἡ ἀνοιξὴ, Λεωνίδα
μου, μαῦρο τὸ καλοκαίρι

(Συνέχεια στὴ σελ. 8)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

—Ἦ κ. Ζωὴ Φωτίου Ροκούδη,
τὸ γένος Λοῦκα Λοῦκα ἀπὸ τὴν
Λάρισα, ἀπέκτησε ἀγοράκι.

—Ἦ κ. Στέλλα Ἀν. Γκουρένα
γέννησε κοριτσάκι.

—Ἦ κ. Εὐαγγελία, σὺς. Ἐμ-
μανουὴλ Χατζημύρρου, ὁδοντία-
τρος, γέννησε αἰσίως ἀγοράκι.

—Ἦ Βασούλα Ἀθ. Παπαθανά-
σιου γέννησε κοριτσάκι.

—Ἦ κ. Μαρούλα Κωνσταντίνου
γέννησε ἀγοράκι.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

—Ο Κωνσταντῖνος καὶ ἡ Ἀλέκα
Τσολάκη θάπτησαν στίς 8 Ἰου-
νίου 1980 τὸ κοριτσάκι τοῦς στὴν
ἐκκλησίᾳ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς
Λάρισας. Νονὸς ὁ κ. Γεώργιος
Καμάρας, ὁ ὁποῖος ἔδωσε τὸ ὀ-
νομα Κατερίνα.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

—Ο Κώστας Μιχ. Βάσιος, ἀπ

ΑΡΧΙΣΕ Η ΠΡΟΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΠΟΛΥΤΑΤΡΕΙΟΥ

(Συνέχεια από τη σελ. 1)

— Στην είσοδο του Αγροτικού Κοινοτικού Ιατρείου (κλινική) θα τοποθετηθεί αναμνηστική πλάκα με τα όνόματα των δωρητών, που θα μᾶς στείλει ή Αμερικανική Φιλανθρωπική Αδελφότητα.

ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Εξ ἄλλου σέ ἐπιστολή του ὁ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Σαμαριναίων Ἀθηνῶν κ. Νίκος Χῶτος ἐνημέρωσε τὸν πρόεδρο τῆς Ἀμερικανικῆς Φιλανθρωπικῆς Αδελφότητος συμπατριώτη μας κ. Σωκράτη Τάσιο γιὰ τίς τεχνικές λεπτομέρειες τοῦ ἔργου. Στὸ γράμμα τοῦ κ. Χῶτου ἀναφέρεται μεταξύ ἄλλων ὅτι:

«... Ὁ κ. Δημήτριος Μωρέτης ἀθεράπευτος λάτρης τῆς Σαμαρίνας, ἀρχιτέκτονας καὶ πρῶην ἐπιθεωρητὴς δημοσίων ἔργων, συνταξιούχος τώρα, προσφέρθηκε ἐγτελῶς δωρεὰν νὰ σχεδιάσει καὶ νὰ μελετήσῃ τὴν καλύτερη ἀξιοποίηση τοῦ χώρου ποὺ προορίζεται γιὰ νὰ γίνῃ ἡ μικρὴ κλινικὴ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία σας.

Ὁ χώρος αὐτὸς εἶναι τὸ πίσω μέρος τοῦ Κοινοτικοῦ Γραφείου, καταλλήλστατο ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς γιὰ τὴν χρῆση αὐτὴ, μὲ ἀνεξάρτητη δική του πόρτα, κέντρο καὶ ἀπόκεντρο παράλληλα καὶ εὐκολο στὴ μεταφορὰ ἐνὸς ἀρρώστου ἀπὸ Σαμαρίνα γιὰ Γρεβενά.

Ὁ χώρος αὐτὸς εἶναι 12,47 X 8,20 δηλ. 102,2540 τ.μ.

Ὅσο γιὰ τὴ διαρρύθμιση θά- ναι ἡ ἐξῆς:

- Αἰθουσα ἀναμονῆς
- Γραφεῖον ἱατροῦ καὶ Φαρμακείου.
- Ἐξεταστήριο
- Αἰθουσα ἀσθενῶν (μὲ δύο - τρία κρεβάτια) καὶ
- Δύο τουαλέτες.

Ἐπειδὴ εἶσαι ἀπ' ὅτι πληροφώρηθηκα μηχανικῶς, ἂν ἔχεις νὰ ὑποδείξεις κάτι ὡς πρὸς τὴ διαρρύθμιση, εὐχαρίστως ν' ἀκούσουμε.

Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες θὰ ἔχεις στὰ χέρια σου καὶ τὸ σχέδιο.

Ὡς πρὸς τὸν τίτλο ποὺ δώσαμε, δηλαδή Ἀγροτικὸ Κοινοτικὸ Ἰατεῖο, εἶναι γιὰτί ἔτσι θὰ μποροῦμε εὐκολότερα καὶ μὲ σιγουριά νὰ ζητήσουμε ἀπὸ τὴ Νομοῦ-ατρικὴ Ὑπηρεσία Γρεβενῶν νὰ μᾶς στείλῃ γιαντρά....»

Ἀκόμη ἀπεστάλη στὴν Ἀμερικανικὴ τὸ σχέδιο τοῦ ἀρχιτέκτονα κ. Δ. Μωρέτη γιὰ τὸ πολυῦατρεῖο τῆς Σαμαρίνας καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ προϋπολογισμὸς δαπάνης τοῦ ἔργου.

Τέλος πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου ἔφθασε στὴν Ἑλλάδα ἡ ἐπιταγὴ τῶν 10.000 δολларίων, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ προϊόν ἐράνου μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Φιλανθρωπικῆς Αδελφότητος.

ΓΡΕΒΕΝΑ: Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΞΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 3)

τῆς Α. Γερμανίας. Εἶχα τότε μπροστά μου ἀπλῶς μιὰ πρόσφατη φωτογραφία - κάρτα τῆς νέας πόλης, ποὺ μοῦχε σταλεῖ καὶ τὴ σχολίαζα στὸ κείμενο τοῦ βιβλίου ποὺ ἔγραφα μ' αὐτὰ τὰ λόγια ποὺ ἰσχύουν καὶ σήμερα: «... Ἀπλωμένη νωχελικὰ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μικρῆς κοιλάδας, ἀνάμεσα ἀπ' τὰ δυὸ ποτάμια τῆς, ποὺ τῆς χαρίζουν ἀληθινὰ τὸ σχῆμα μιᾶς «μικρῆς Βουδαπέστης», προβάλλει ἡ πατρίδα μου γλυκεῖα στὸ παλιὸ τῆς κάδρο... Δὲν εἶναι, βέβαια, ἡ «Βουδαπέστη» ποὺ εἶπα. Ναι. Εἶναι ὅμως ἡ Π α τ ρ ῖ δ α μου. Καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ εἰκόνα τῆς ἐδῶ τώρα «ὄλη ἡ γῆς γιὰ μένα».

Αὐτὰ ἔγραφα τότε. Καὶ νὰ τώρα ποὺ τὴ βλέπω ἐδῶ αὐτὴ τὴν «πατρίδα μου» ζωντανή καὶ αἰγιόεσσα μπροστά μου καὶ ξα-

ναλέω: Εἶσαι, Πατρίδα μου, μιὰ μικρὴ μακέττα, μὲ τὸ δικό σου «Δούναδη» καὶ τοὺς δικούς σου πράσινους λόφους τῆς Βούδας. Χαῖρε, καὶ ξανά χαῖρε Πατρίδα μου. Δὲν λέω ἄλλο ἀπ' αὐτὸ....

2. ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

Σὰν τέλειωσε ἡ ξενάγηση μὲ τὴ δημαρχιακὴ κούρσα ἀνὰ τὰ τέσσερα ἄκρα τῆς πόλης, καθήσαμε στὸ γραφεῖο τοῦ Δήμου καὶ κατέγραψα στὸ χαρτὶ ὅσα ἤδη ἐπιτεύγματα καὶ ὑπὸ δημιουργία θετικά, καθὼς καὶ τίς ἐλλείψεις τῆς πόλης ποὺ μᾶς ἐξέθεσε ἀναλυτικὰ γιὰ τὴν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς πόλης ὁ φίλος Δήμαρχος. Τὰ σημειώνουμε ἐδῶ ἀπλῶς σὰν μιὰ ἐμπρακτὴ τεκμηρίωση τῶν ὧν ἀνέφερα προημαχὰ ὡς ἐδῶ γιὰ τὰ σημερινὰ νέα Γρεβενά.

(Συνεχίζεται)

Στὴ Σαμαρίνα μὲ σεβασμὸ

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 6)

τροφή δὲν ἔχει δεχτεῖ ὁ ταλαιπωρημένος ἀπὸ τὴ νοθεῖα ὀργανισμὸς μας. Μεγάλο καμᾶρι γιὰ μιὰ στά- νη κι οἱ τράγοι τῆς, οἱ «ἀξιωματικοί» τῆς μὲ τὰ περήφανα κέρατά τους, τὴ συνοφρύωση καὶ τὴν εὐθύνη τοῦ ἀρχηγοῦ. Ἀσήκωτα καὶ τὰ διακριτικὰ τοῦ ἀξιωματὸς τους, ἐκεῖνα τὰ στρογγυλὰ καὶ μακρόσχημα κουδουνάκια τους, ποὺ ἐπιβάλλονται μὲ τὸν ἦχο καὶ τὸν ὄγκο τους στοὺς ἀφελεῖς ὑπηκόους τους....

Προσωπικότητα τῆς Σαμαρίνας κι ὁ «ξεναγὸς τοῦ Σμόλικα», ὁ «ξεναγωγὸς» του, ὁ Κώστας ὁ Ταχίνας, μὲ τίς ἀνεξάντλητες ἱστορίες καὶ τ' ἀνέκδοτά του. Μὲ τὴ σοφία του.

Κι ἐκεῖνες οἱ λεδεντιές, οἱ γέροντες τῆς, ποὺ κρατᾶνε μὲ τόση ἀξιοπρέπεια τὴν ὑψηλὴ, γερὴ ἀγκλίτσα τους, σὰ νὰ εἶναι οἱ πατριάρχες καὶ κρατᾶνε τὴν ποιμαντορικὴ τους ράβδο.

Ὅλα μᾶρεσαν στὴ Σαμαρίνα. Ἡ ἀπλότητά τῆς, ἡ ἀλήθεια τῆς, οἱ λεπτομέρειες τῆς καθημερινῆς τῆς διαδρομῆς. Παραδείγματος χάρις, τὸ ξύλινο κάλυμμα μὲ τὸ φεστόνι, γύρω ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς κεντρικῆς τῆς πλατείας: Νὰ κάθονται οἱ κουρασμένοι πὺ ἀναπαυτικὰ καὶ νὰ μὴν κρυώνουν. Ἡ στοργὴ κι ἡ σκέψη γιὰ τὸν πλαῖνό σου δὲν κρύβονται εὐκολα ἐκεῖ.

Σέ λίγο θ' ἀποκτήσῃ καὶ ἱατρεῖο ἡ Σαμαρίνα. Φρόντισαν γι' αὐτὸ «τὰ ἀπόδημα τέχνα» τῆς κι ὁ ἀρχιτέκτων Δημ. Μωρέτης ποὺ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΕΙΤΑΙ Η ΝΕΟΛΑΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 1)

Στὸ πρόγραμμα δραστηριο- των περιλαμβάνεται:

● Ἡ δημιουργία ομάδας ἐ- γασίας στὴ Σαμαρίνα τὸν Αὐγὸ στο, μὲ ἀντικείμενο τὴν ἀπασχόληση καὶ ψυχαγωγία τῶν μικρῶν παιδιῶν τοῦ χωριοῦ μὲ κουκλο-ατρο, ζωγραφικὴ κ. ἄ.

● Ἡ δημιουργία ομάδας γιὰ τὴ νεολαία τῆς Σαμαρίνας ἀπὸ 15 ἐτῶν καὶ ἄνω μὲ στόχο τὸ π-λιτιστικὸ ἀνάδειγμα τοῦ χωριοῦ μὲ ἐκδηλώσεις ὅπως: ἀθλητισμὸς, μουσικὴ, ἐκδρομὲς, καθαριότη- τοῦ χωριοῦ κ. ἄ.

● Ἡ πλαισίωση ἀπὸ τοὺς ν-ους τῶν Συνδέσμων Σαμαριναίων ὅλης τῆς Ἑλλάδας μὲ σκοπὸ τὴ συνεργασία μὲ τὴν Κοινότητα γιὰ μιὰ κοινὴ πανσαμαρινιώτικη συ- κέντρωση στὴ Σαμαρίνα. Σκοπὸς αὐτῆς τῆς συγκέντρωσης νὰ εἶ- ναι ἡ κάθε δυνατὴ βοήθεια καὶ συνεργασία μὲ τὴν Κοινότητα Σαμαρίνας γιὰ νὰ γίνῃ οὐσιαστικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν καίριων καὶ ἐπιτακτικῶν προβλη- μάτων τῆς ἰδιαίτερης πατρίδα- μας.

Εὐχόμαστε, ἀλλὰ δὲν πρέπει μόνο νὰ μένουμε στὶς εὐχές, ἀλλὰ πραγματοποιηθοῦν αὐτὲς οἱ πρῶ-τες προσπάθειες καὶ δραστηρι- τητες μὲ τὴ συμμετοχὴ ὅλων μας.

ἔκανε τίς μετρήσεις τοῦ χώρου καὶ τὰ σχέδια. Τὰ ὑπόλοιπα καλ- μου λόγια, μένουν κλεισμένα στὸ ...σαμαρινιώτικη πλέον, κα- διά μου....

ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΑ ΓΡΕΒΕΝΑ

Μουσείο ἐκκλησιαστικῆς τέχνης καὶ Πνευματικὸ Κέντρο ἀπο- κτοῦν τὰ Γρεβενά, κατόπιν πρωτοβουλίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Σεργίου. Στὸ Μουσεῖο (ἀριστερὴ φωτογρα- φία) θὰ συγκεντρωθοῦν πρὸς φύλαξη ἔργα ἱστορίας καὶ τέχνης καθὼς καὶ πολλὰ βυζαντινὰ καὶ μεταβυζαντινὰ χειρόγραφα μεγάλης ἀξίας, ἐνῶ στὸ Πνευματικὸ Κέντρο (δεξιὰ φωτογρα- φία) θὰ στεγαστεῖ καὶ ἐκθεσὴ βιβλίου.